

Vestnik

GLASILO DOMOBANCEV IN DRUGIH PROTİKOMUNISTIČNIH
BORCEV —

NOTICIERO DE SAN MARTIN

Registro Nacional N° 393.650

VII. LETO

San Martín, september 1956

ŠTEV. 7-8

V HVALEŽNI BODIMO!

Malokatera krepost tako blagodejno vpliva na človeka kot hvaležnost. Samo sy. pismo jo ponavlja, češ: Hvaležni bodite. Hvaležnost krasi človekov značaj, ga ustvarja prikupnega, ljubeznivega, in zaupnega. Koliko je na svetu ljudi, ki za svoja dobra dela in žrtve za večjo ali manjšo skupnost ne dobijo nobenega plačila, pač pa često trpko kritiko in prezir. Kjer pa človek naleti na hvaležnost, mu mahoma odleže, pozabi na krivice in se veseli zadovoljen svojega dela, za katerega se mu skaže priznanje!

In to so v prvi vrsti pred vsem naši domobranci in ostali protikomunistični borci, ki so polagali svoje žrtve za najvišje vrednote človeštva. In kaj so prejeli za svoje nepopisne žrtve? Prezir in pljunke, psovke in žalitve čestokrat. In njihov konec, njihov odhod iz člove-

ške družbe, do najvišje mere jim je bil zagrenjen še zadnji trenutek na zemlji.

Kako naše velike junake in junakinje veseli — prepričani smo — hvaležni spomin, ki so jih lani in letos dajali po vseh slovenskih kolonijah. Začeli smo tudi s posamezniki — prvi je nepozabni gen. Rupnik. — Ganljivo je poročilo o teh žalnih proslavah, lep dokaz ljudske hvaležnosti. Danes pa prihaja Milan Kranjc. In vrstili se bodo v „Vestniku“ opisi in slike zglednih domoljubov, požrtvovalnih naših slovenskih bratov in sester. Še dolgo vrsto let ne bo izžrpano to pretresljivo poglavje naše narodne zgodovine. Isto vrši Matica mrtvih, tako občudovana in pohvaljena od drugih narodov. S tako hvaležnostjo pa vzgajamo nove močne idealne značaje v slovenskih vrstah! In tega potrebujemo vedno bolj in bolj!

DESETLETNICA SMRTI GEN. RUPNIKA

Protikomunistični Slovenci — tisti, ki so doma in oni, ki žive razkropljeni po vsej zemeljski obli — so letos na lep in globok način proslavili desetletnico smrti inšpektorja slovenskega domobranstva, generala Leona Rupnika. Te proslave so obstojale — v smislu lepe slovenske navade — v sv. mašah in v molitvi za pokoj duše velikega moža. Poleg tega so v Buenos Airesu na veliki spominski proslavi v

Moronu imeli po sv. maši še tudi lepo komemorativno zborovanje.

SV. MAŠA V TEMPERLEYU

V Temperleyu, v okolici Buenos Airese, se je brala sv. maša dne 2. septembra po naročilu družine pok. generala Leona Rupnika. V tem kraju biva namreč soproga pok. generala, njena go-

spa mati in hčerka Ksenija poročena z dr. Kociprom. Te sv. maše so se udeležili mnogi Slovenci iz Temperleya, Lanusa in drugih bližnjih krajev, kjer žive Slovenci. V imenu domobrancev se je sv. maše udeležil bivši domobranski poveljnik g. Emil Cof. Pri sv. maši so peli pevci Slovenskega pevskega zbora Gallus, ki so s svojim dovršenim petjem vzbujali splošno pozornost pri domačinih.

SV. MAŠA V SAN MARTINU

V San Martinu se je vršila sv. maša za pokojnega generala Rupnika po naročilu uredništva in uprave „Vestnika“. Glasila domobrancev in drugih protikomunističnih borcev. Sv. mašo je opravil č. g. svetnik K. Škulj, ki je imel po evangeliju spominski govor. Pri sv. maši je pel slovenski pevski zbor iz San Martina. Po sv. maši so bile vsem udeležencem razdeljene lepe spominske podobice. V imenu pokojnikove družine sta sv. maši prisostvovala g. Vuk in g. Evgen, sinova pok. generala. Farno cerkev v San Martinu so ob tej priložnosti napolnili slovenski izseljenci do zadnjega kotička, zlasti domobranci iz San Martina in drugih krajev Velikega Buenos Airesa.

SV. MAŠA IN PROSLAVA V MORONU

Dne 16. septembra pa se je vršila sv. maša za pok. generala Rupnika na slovenski Pristavi v Moronu. Vršila se je na prostem, na športnem rostoru naše mladine. K tej sv. maši je prihitelo zelo mnogo Slovencev iz vseh strani Velikega Buenos Airesa. Sv. mašo je daroval direktor, č. g. Anton Orehar, ki je imel med sv. mašo tudi govor. Pri sv. maši je pel celotni zbor „Gallusa“ pod vodstvom g. dr. Savellija. Sv. maši so prisostvovali vsi člani družine pok. generala, člani Narodnega odbora za Slovenijo, odbor Društva Slovencev, odborniki ostalih slovenskih organizacij v Argentini ter zastastvo hrvaških in srbskih izseljencev iz Buenos Airesa.

Ko je g. direktor Orehar odmolil molitev za mrtve „Reši me“, je stopil na govorniški oder bivši domobranski po-

veljnik g. Emil Cof, ki je bil predsednik pripravljalnega odbora za počastitev spomina generala Rupnika, in je imel izklesan spominski govor, v katerem je orisal pok. generala Rupnika kot vojaka, dobrega poznavalca komunistične nevarnosti in junaka, ki se je „do konca boril proti brezb. komunizmu in je s svojo osebno žrtvijo hotel povečati žrtev Peterlina in Križa in tisočev drugih znanih in neznanih junakov, ki so dali svoja življenja v borbi za visoke ideale ki so: Bog — Narod — Domovina“.

Nato je domobranski pisatelj g. Ivan Korošec prebral poslovilno pismo pok. generala svoji družini, domobrancem in slovenskemu narodu. G. Tine Kovačič pa je prečital Koroščevo črtico „Srečanje“. S pesmijo „Mi domobranci“ se je zaključila lepa komemorativna slavnost.

Ganljivo je bilo, ko se je nato dvignila vdova generala Rupnika, gospa Olga, ter se je vsem zahvalila za lepo počastitev spomina njenega moža generala Rupnika.

SLOVENSKO ČASOPISJE V ARGENTINI

se je na lep način oddolžilo spominu pok. generala Rupnika. Tednik „Svobodna Slovenija“ je 6. septembra prinesel daljši članek s sliko generala Rupnika. Članek je napisal g. Emil Cof. Dalje je Svobodna Slovenija obširno poročala o vseh sv. mašah in zlasti še o spominski proslavi v Moronu. Omeniti moramo tudi njen pomembni uvodnik z naslovom „Naše stališče“. Verski tednik „Oznanilo“ pa je prinesel govor g. direktorja Oreharja, ki ga je imel na proslavi v Moronu.

Naš „Vestnik“ je posvetil spominu pok. generala Rupnika že mnogo člankov. Posebej za desetletnico smrti pa so bili priobčeni članki „V večnost pozdravljani, bratje!“ (Igor) v številki 5-6 ter članki v tej številki.

Naj ob tej priložnosti ugotovimo, da so vsi slovenski izseljenci-protikomunisti na dostojen in lep način počastili spomin generala Rupnika ob desetletnici njegove smrti.

BILI SMO DOMOBRANCI

GOVOR DOMOBRANSKEGA ČASTNIKA IVANA KOROŠCA NA JUNIJSKI
DOMOBRANSKI PROSLAVI L. 1956 — (KONEC PRIHODNJIČ)

Če bi danes pred enajstimi leti, ko smo čakali prodanci, kdaj nam bodo odprli grobove, če bi tedaj, tistega junija, stopil pred ono našo uklenjeno mladost in jo vprašal:

Fantje, kaj naj povem o vas potem, ko vas več ne bo, ko bodo z vašimi trupli zasuli brezna in rove in bo vaša kri odprla nove studence naši Sloveniji. Kaj naj povem ljudem — Slovencem, če me bodo vprašali po vas.

Kako nemitite dragi rojaki; kaj bi naročali oni — naši prodani — junija, danes pred enajstimi leti —?

Ponosno bi dvignili glave, v očeh bi jim spet zagorelo, da bi žica ostreje zarežala v zapestje in suha, žejna usta bi prisegala:

Povej jim, reci, da smo bili — Domobranci!

Vsi, ki si nismo vtisnili na čelo pečata krvave zvezde;

Vsi, pionirji iz Gorazdovega in Istokovega tabora, četniki izpod Borutovega prapora, Levovi borci, Stražarji Primorja, Gorenjski fantje, brambovci naših goric. — Vsi —!

Povej, da smo branili dom in vero naših očetov, da smo vstali v bran za tisto osnovno pravico svobode, ki je človekova last; za razum, hotenje in voljo, ko so nam vtepali evangelij, da smo le višje razvite živali s svobodo nagona. Povej, da smo čuvali naša, slovenska ognjišča, reci — da smo bili — domobranci!

To, dragi moji, bi bilo naročilo iz onih dni in prav to bi tu povedal danes tvoj brat, tvoj oče ali sin, tvoj nekdanji fant, če bi mu ne nasuli dinamita v žejna usta v tistem krvavem letu devetnajst sto pet in štiridesetem, junija — danes pred enajstimi leti.

Povej jim, da smo bili — domobranci.

Ne onim, ki so šli z nami preko Ljubelja, tudi ne onim, ki so ostali doma v rdečem peklu. Povej to tistim, ki nas niso mogli ali hoteli poznati!

In vendar, dragi moj, postojva tudi

midva ob tem sporočilu, tudi midva, ki sva šla preko Ljubelja, pa sva že včasih na to pozabila.

Danes — vsaj to uro pojdiva resnico iskat.

Kakor romarja v sveti noči vstopiva tiho v teharske boršte, pred trboveljske in hrastniške rove, v škofjeloške hribe, na Ig, v Krvave peči, v Jelendol, Mozelej in Rog.

Poiščiva pohojeno prapretno seme pod bosimi nogami poslednjega marša tvoje in mojega brata ter prisluniva v zvezdnato noč, žuborenju studenca, ki izvira iz nestrohnjenega srca.

Čista je ta pesem, kakor žgano zlato in silna, kakor je bila vera v pobitih. Včasih se zdi, da jo preplavi rdeča umazanija, ki meče blato na zasuta usta, včasih, da jo zatemni naš lastni dvom, vendar je kakor resnica sama, ko slednjič udari svetla in čista, kakor zvezde, ki edine so bile priča v tistih nočeh, priča prisege in smrti prodanih:

„Bili smo — domobranci!“ še veruješ, dragi moj?

Skušajmo si prilastiti to resnico ob onih velikih in odločilnih dogodkih, polpretekle zgodovine, skozi katero je šla naša pot z našimi mrtvimi brati, z vsemi velikimi sinovi našega naroda, ki nas čakajo onstran oceana.

Da bodo spomini močnejši, vrnilo se nazaj preko morja, med naše griče in vasi ter prislunimo silni pesmi nestrohnjenih src, ki udarja in buči, kakor vihar čez prepade, ki poje in boža, kakor pomlad preko izravnanih grobov.

April 1941

Ko je ne veliki petek tistega leta udarilo, da se je naša domovina razklala na troje, je svet obnemel. Junaška, toliko obetajoča jugoslovanska vojska je bežala v neredu, ob prvem udarcu kljukaste križa.

Ni danes naš namen, da bi razpravljali o vzrokih razsula, niti o politiki, ki

je to vojsko razklala še pred sovražnim napadom.

Ni pa tudi nobena skrivnost dejstvo, da je komunistična partija Jugoslavije ustvarila zmedo v tistem odločilnem trenutku, ko so nenasitni Hitlerjevi kremplji že grabili naše meje.

„Bolje rat nego pakt,“ so vpili hlapeci Kremlja po belgrajskih ulicah, obenem pa se pajdašili z gestapovskimi kolonami ter razpletali mrežo sabotaže v vojaških edinicah, orožarnah in skladiščih, kakor je to priznal tov. Miha Marinko na II. kongresu K. P. S. v Ljubljani leta 1949.“

„...da tako tudi praktično dokažemo nesposobnost stare Jugoslavije in njene vojske.“

Tu, dragi moji, je temeljni kamen komunistične osvobodilne fronte slovenskega naroda, na katerem stoji paviljon sužnosti, laži in morije.

Sledila je okupacija. Sile takozvane osi, so se vsedle na našo razkosano posest. In taka razrita domovina je bila preorano in pripravljeno polje za uresničenje sužnjih ciljev krvavega proletariata.

Zato bomo razumeli, zakaj so postavljali mlaje, ko je pruski škorenj gazil našo zemljo in si pripenjali kljukaste križe.

Znano je, da so se že leta 1934 v posebni spomenici zavezale komunistična partija Jugoslavije, Avstrije in Italije, da bodo brezpogojno podpirale revolucionarni boj slovenskega naroda, ko bo nastopil njegov čas.

In sedaj je bil tisti čas, ko se je bilo treba znebiti vsega, kar je bilo napoti blaznim ciljem brutalnih imperialistov.

Potem, ko so pregazili našo zemljo, so hoteli zbrisati z nje vse, kar se je želelo imenovati slovensko.

Nacistični von Ribentrop in boljševiski Molotov sta sklenila tako v tistem usodnem začetku tragedije jugoslovenskih narodov, ko sta podpisala prijateljsko pogodbo.

Fanatični služabniki Kremlja, so se bratili z gestapovskimi valpti, ter polnili transporte z našo krvjo, ko so jo v zapечатjenih vagonih odvažali v počasno umiranje in krematorije..

Črni so bili tisti dnevi v naši zgodovini, vendar vera v vstajenje je bila tako močna, kakor je bilo močno narodovo življenje, ki ga troje okupatorjev ni moglo zadušiti.

Nihče, nam — sužnjem v tistih dneh — ni priznal pravice življenja. Nihče! Najmanj pa „bratska sovjetska zveza“, ki je napijala zdravice našim tlačiteljem.

Vendar, narod ni klonil, kajti nekje v času je bil zaznamovan dan njegove svobode.

Naša tisočletna zgodovina nam je to zatrjevala in večna Pravica sama, ki nam je podarila raj pod Triglavom, je terjala našo posest.

Slovenija, na križ razpeta, nesmužna in silna, je čakala vstajenja.

22. junij 1941

Konec nacistično-boljševiške tovarišije, začetek krvave revolucije na slovenskih tleh!

Temelji proletarijata so se zamajali v Kremlju in slovenski komunist je dvignil prapor. Ne za narodovo svobodo — temveč za rdečo internacionalo.

...In na ulicah slovenske prestolnice smo brali letak:

„Slovenci! Napad fašističnih zločincev na Zvezo S. S. R. odpira perspektivo skorajšnje osvoboditve slov. naroda. Ona bo tem bližja, čim odločnejše se bomo oprijeli vseh sredstev za uničenje okupatorjev.

Slovenci! K. P. vas poziva, da strnemo svoje vrste v enotno OF.“

Sedaj pač, ko so zajokali v Kremlju, sedaj se morajo zganiti tudi poslušni slovenski lakaji in dvigniti pest.

Nihče se ni udajal utopiji, da bo pregnal okupatorja z naših tal v tistih letih, ni eno uro preje, preden bo poražen na svetovnih frontah! — Nihče! — tudi komunisti ne, in vendar je pripravljaval revolucijo, četudi bi jo kronal na pogorišču in razvalinah slovenskega naroda.

„Razpnite čez ves svet vešala, naš bog so: rop, poig, umor,“ je bil tedaj njih moto.

In še iste dni so izvedli prve sabotažne akcije, katerih nasledek so bili prvi slovenski talci.

Ni bilo važno, če je za enega sovražnega vojaka viselo deset Slovencev, če so jih dvajset postrelili ob poteh, glavno je, da so komunisti sami šteli dobiček: puška, deset nabojev, često niti tega.

In ko je nekdo iz ljudstva vprašal, zakaj ravno sedaj, ko se je zamajalo v Kremlju, pozivajo v boj za svobodo, tirajo narod v blazni napad proti svojemu včerajšnjemu prijatelju Hitlerju, je dobil kroglo v glavo:

4. decembra 1941 je padel Januš Emer!

Slovenec - komunist je sprožil strel bratomorije!

Da je bilo partizansko zbadanje stokrat močnejšega sovražnika, vestno preračunana taktika Centralnega komiteta K. P., ali če hočete blazno početje fanatične druhal, dokazuje samo poročilo gorenjskega partizanskega bataljona v januarjski številki „Slovenskega poročevalca“, ki pravi:

„Največjo borbo in uspeh pa je naš bataljon dosegel 9. januarja 1942 v bitki pri Dražgošah, kjer je v tridnevni ogorčeni borbi pobil več sto Nemcev, sam pa imel devet padlih in enajst ranjenih.“

Tako poročilo. Pa nihče nikoli ni videl tistih „več sto“ mrtvih Nemcev. Res pa je, da tudi nobeno komunistično poročilo ni nikoli povedalo, kar so pričali zogljeneli štreliji prve požgane slovenske vasi, kar so obsojale steklene oči ob kolenih postreljenih, kar je golčal krik zadavljenih ob cestnih kostanjih.

Ne, tega komunisti niso priznali nikoli. Namesto resnice, so kratko pribili: „Smrt fašizmu, svoboda narodu.“

To je bil udarec trezno mislečim v tistih križevih dneh in posmeh ogoljufanemu idealistu.

Vstal je drugi iz ljudstva in prosil: „Bratje, nikar, zemlji brez naroda ni treba svobode?“

Pobili so ga kakor vola sredi Ljubljane.

Padel je tretji, peti, deseti, tisoč so nam jih poklali do one druge pomladi. Slovenske vasi so gorele, kakor grmade ob turških vpadih. V gozdovih so se utapljali kriki groze in v zapečatenih živinskih vagonih so odvažali našo kri, kakor da mora že jutri izginiti zadnji Slovenec. Rab, Gonars, Renici, Dachau,

Buchenwald in Matthausen. Črna imena kulture 20. stoletja.

In kar ni zaznamoval okupator, je ob sodil komunist, da se je izpolnil 2. člen vrhovnega plenuma komunistične fronte, o zaščiti slovenskega naroda in kaznovanju narodnih izdajalcev, kakor je zapisal „Slovenski poročevalec“ 8. novembra 1941.

„Aktivnost protinarodne reakcije ni in ne bo prav nič nevarna, če jo bomo energično, sproti in javno tolkli v sredino njenega izdajalskega obraza.“

Kdo izmed avtorjev teh in podobnih pozivov more trditi, da je bila samozvana K. P. pravni sodni tribunal slovenskemu narodu v tistih svinčenih dneh?

Kdo izmed te tovarišije si upa pribiti, da je bil otrok v zibelki protinarodni reakcionar, pa vendar „Vrhovni plenum OF za zaščito slovenskega naroda“ ni trenil, ko so ga partizani zadušili, stegaajočega za mrtvimi materinimi prsi.

Kdo teh, more dokazati, da je nerojeno dete bilo izdajalec in vendar ni „Slovenski poročevalec“ protestiral, ko so ga slovenski partizani izmaličili, potem, ko so ga izrezali iz materinega telesa, ki je golo umiralo v drvarnici tisto januarjsko jutro 1942?

V čem je bila torej zaščita in perspektiva svobode zaslužjenemu slovenskemu ljudstvu po toliko samohvalni OF —?

Ali, kje je bil torej tisti strašni narodov greh, da si je upala OF tekmovati s tremi okupatorji malega slovenskega naroda v nasilstvu in zločinih nad njim? Kje —?

Bog — in Slovenija!

To, dragi moji! To je tisti strašni zločin nekomunističnega slovenskega naroda, zaradi katerega je otrok krščanskega očeta prav tako zločinec kot oče sam. In zaradi česar je bil Slovenec-nekomunist prav tako izdajalec kakor katerikoli Efiijalt.

Ko so ga vabili, je poslušal in presojal; ko so ga klevetali in mu grozili, je prosil: nikar!

Ko pa so mu hoteli ubiti dušo in ga pahniti v razred robotne živali, je kriknil in udaril kakor levinja — slovenski človek! —

Ne v napad — v brambo svetinj, ki so mu jih kradli tisoč let — ukradli nikoli in jih nikoli ne bodo, pa naj pridejo vabit z masko svobode, ali s strelji v tilnik — nikoli!!

In tu se začenja novo obdobje, novo, pravim, kajti nasilje je rodilo odpor. — **Vstali so — domobranci!**

Ne vstali kot redna organizirana vojska, z direktivami in povelji od zgoraj, s tujim orožjem, za tujčeve interese.

Ne, ni res in nikoli ni res!

Potem, ko so ga vrgli iz tovarne na cesto, ker ni hotel vstoiti v Dopolavoro, delavec — oče petih otrok. Ko so pognali iz šole kakor psa pritepenca — ubogo študentovsko paro — ker se ni hotel zapisati v Gill in ko je komunist udarjal na okno v tistih svinčenih nočeh, da je družini kri zledenela, tedaj je odkopal zarjavelo puško, ki je bila njegova, samo njegova — slovenska, ter se stisnil za skedenj ter prežal, kdaj bo udarilo. — Kakor mrtvi stražar je čuval dom in družino.

Na ozarah je srečal soseda — mejaša.

„Kaj, tudi ti?“ Oba sta se začudila. S tistim zaupnim pogledom je bilo poravnano stoletno sovrašтво zaradi mejnika — bila sta eno — brata Slovenca.

Za vasjo sta staknila zgaranega baje-tarja, ki je prežal za koliko, da ne pridejo oni in zažgo njegovih žuljev, da družini ne pobijejo očeta.

Bila je prva patrolja, prva, domobranska patrolja! Iz nje je zrastle četa, bataljon — prvi domobranski — štajerski bataljon.

Pribijam: Ne za napad, za obrambo je vstal. V bran našim domovom, v bran svobodnjaku, ki je mrzil tirane, v bran Sloveniji — sužnji.

18. maj 1942

In „Slovenski poročevalec“ je zapisal tiste dni:

Terenski obveščevalci iz okolice Sv. Urha so zasledili sumljivo zbiranje obo-rožene belogardistične tolpe. Udar-na partizanska četa pogleškega odreda jim je sledila. Dohitela jih je v Dobrem polju, med Vodiciami in Sv. Antonom. V združeni borbi s terenskimi aktivisti je

četa uničila tolpo, ujete izdajalce pa iz-ročila ljudskemu sodišču.

Smrt fašizmu, svoboda narodu!“

Tako je bilo prvo poročilo štev. 1. In drugo, prav tako štev. 1 pa se je glasilo:

„V gozdu nad Dobrim poljem med Sv. Antonom in Vodiciami so naš odred napadli partizani. Kljub nepričakovanemu ognju in sovražnikovi premoči, so fantje obdržali položaje ter po kratki, a ostri borbi odbili napad in vognali partizane v beg. Fantje so prestali ognjeni krst brez izgub. Odred se je povečal za dva pri-begla artizana.

Z vero v Boga, za domovino!“

To je dvoje poročil štev. 1.

Pustimo narodu, da obdrži njih vzrok in vsebino, kdo pa je zažgal revolucijo, bo sodila zgodovina.

V opravičilo lastnega greha so nam očitali — danes ne več — izdajstvo. Nekoliko zmernejši — oni iz srede — so s filozofskim dognanjem razlagali rešit-ev situacije iz tistih dni — kako bi, če bi — in kaj bi — če ne bi.

Zakaj bi navajali poznejše domneve, katere so morda bile tedaj neizvedljive, temeljne zmote pa bi opravičevali s po-sameznimi patrijotskimi primeri.

Povejmo resnico, kako je bilo, zato, ker je bilo.

Priznajmo, ni bil greh, če je idealist-patriot, bežal v hosto k partizanom, z vero v njihovo masko, ko je gorela to-varna, da bi si pred fašisti rešil življe-nje!

Ni bil komunist oče-mož, ko ga je žena prosila, naj se skrije, umakne na-cistom, da ne ubijejo otrokom očeta.

Ne — toda greh je bil povsod, ko je dal okupatorju vzrok za preganjanje in uboje!

Tudi se nikoli ne branim priznati po-sameznih primerov lastnih napak, ven-dar, eno je gotovo:

Resnica stoji na temeljih: na vzro-ku, namenu in cilju revolucije in proti-revolucije.

S teh temeljev si jo bo moral prisvo-jiti pravičen zgodovinar, ko bo pisal naš čas.

Dolžnost nas, kar nas je še ostalo iz onih dni, pa je, da pričamo pred naro-dom in zgodovino, da govorimo resnico,

SREČANJE

Nad strmimi Dolnjeotliškimi pečnami je samevala Angelska gora, požgana in izropana in skale kraškega peščenca, razmetane med borno zelenečo travo, so bile beli, marmornati križi, med razpadajočim truplom, med počrnelimi štrejji.

Nad košenico pod vrhom so se krokarji spreletavali; globoko doli v Vipavski dolini pa je sijalo sonce in je ležala pomlad.

Kurir je postal za ovinkom. Cesta ga je vabila navzdol, se mu zgubljala v serpentinah, pa spet razposajena ovijala brda in hitela v zelenje in med kadeče se njive. — V dolini je cvetela pomlad.

Kurir je stal in gledal. Še nikoli ni videl tolike lepote. Vipavska dolina je bila kakor velik pisan prt razgrnjen pod njim.

Najraje bi se vlegel tam nad tiste pečine, z dlanjo bi podprl glavo in gledal to čudo božje — ta košček zemljice naše — rožo v kraški kotanji.

Truden sovraštva in zogljenelih domov, krikov maščevanja, strelav in razpadajočih teles, bi se odpočil ob tej lepoti: bi jo pil, kakor mrzel izvir, izpod Jelenjega vrha — in pozabil bi, da je sosed in brat zakleti sovražnik —

Bru-u-u-m —

Nekje za goro je odjeknilo; kakor v posmeh in kurir se je spomnil, — da je kurir.

Ozrl se je in ustavil na požgani vasi. Zaboleda ga je, kakor slepcev pogled.

kakor bi jo prisegali v grobove tisočim, kjer ni več sovraštva ne srda, ne laži in krivic, kjer je resnica samo čista in bela, kakor so bele kosti pomorjenih:

Naš vzrok — je bilo nasilje

namen — je bila obramba in

cilj — sužnjem tiranije — svoboda!

Povejmo vsakomur, da so bili tisti prvi strelji obrambe, klic v novo življenje slovenskemu sužnju, strelji svobode, ki je živela v Gorjancih.

Pod Trdinovim vrhom je bil košček Slovenije, ki ga je še poljubljala neomadeževana slovenska zastava in z njo tisoči preko vse domovine, ki so ga slutili, zato jim je gorel v očeh.

Izpodbodel je zasoplega konja in se spustil na glavno cesto.

Ovinki so se mu sumljivo odmikali in skale na grebenih so bile nastavljene zasede. Kurir ni utegnil misliti nase — še smrti bi dejal, da naj počaka, da izroči sporočilo.

Raztrgani kosi oblakov so se vlekli k morju in veter z juga mu je pil znoj.

Pokrajina je bila mirna, nekam slovesna in žive duše ni videl nikjer. Izza gostih serpentin pred njim se je izluščila vas.

— Črni vrh —

Kurir je popustil vajeti in se odkril. V smrekah nad cesto je šepetalo, kakor bi nekdo molil, pa spet kot bi bajal pravljico o nepisanem junaštvu mrtvih fantov. Vojak je jezdil skozi grobnico junakov —

„Janez.“ Kurir se je ozrl — nekdo ga je poklical —

— Pa ni bilo nikogar, le gori v smrekah je šepetalo. Nekaj hladnega mu je streslo telo in spodbodel je konja.

„Pridem, Tone, potlej, ko bodo strelji potihnili, te pridem iskat,“ je voščil prijatelju, padlemu v onih dneh.

Ci-i-i-u, ci-i-u.

Izza robu so se utrgali strelji in klici so udarili v breg. Kurir je zabodel ostroge in se prilepil na konja. Ko je udarilo drugič, ga je speklo nad desnim komolcem. Čakal je, kdaj mu poderejo urno žival.

Utekla sta, greben doline ju je zakril.

Kakor umaknjen v pozabo, je ležal Zadloški kot, stisnjen med kraške škrbine. V Črnem robu pa je vrelo. Sovražna gnezda v skalah so bila težko dostopna. Pod njimi je ležal udarni bataljon, preko vsega kota raztegnjen. Vmes pa so sikali strelji, gosti in rezki. Včasih je završala bomba in razklano udarila ob bregava —

— Dve fronti — dvoje grobov —

Kurir je gnal, da se je užigalo v podkvah. V desnem rokavu je začutil moko toploto.

— Na koncu doline je srečal prve straže.

„Poveljnik?“ je dahnil v eno.

„Tam za robom — general —

Kurir ni čul odgovora, konj se je znova zagnal med drevje.

— Na koncu vasi, kraj pota, velik in silen — na straži s svojimi fanti — je stal general —

Kurir je kar padel predenj. Ob pozdravu mu je klonila desnica.

„Odkod, dečko?“

„Iz trnovskega gozda, iz Predmeje, tretji bataljon, gospod — poveljnik.“ Iz votlega puškinega kopita je potegnili pismo.

„Čestitam.“ Na generalovih ustnicah je zaigralo nekaj, kakor očetu ob vrnjenem sinu.

„Si ranjen?“ je začuden obstal ob krvavem rokavu. „Kje si jo iztaknil?“

„Tam za Črnim vrhom, so me zgrgšili. Saj — saj ni nič, gospod poveljnik.“

Ko mu je tovariš pomagal sleči bluzo je skozi prestreljeni rokav močno zavezavala dolga rana in krvave kaplje so se potočile po kamenju.

STORI TUDI TI TAKO!

V San Martinu imamo slovensko šolo, katero obiskuje 43 dečkov in deklic, od 6. do 13. leta starosti.

Kaj hoče šola v otrocih, pove njen naslov! Tako je učiteljica gospa Grudzen Miklavčičeva Francka v sporedu slovenske zgodovine našega naroda začela poglavje domobranci — seveda preprosto nazorno. Neverjetno kako je predmet mahoma osvojil mlada slovenska srca in otroške dušice! Dobili smo domobranske plošče g. Šušteršiča in razred je kot okamenel poslušal in poskušal melodijo domobranske pesmi. — Za domačo nalogo so otroci dobili spis o domobrancih in nato himno „Oče, mati“ napisat in naučit. Zdaj komaj končamo z molitvijo ob začetku pouka, pa zadoni — Oče, mati...

To je tista pot našega dela, ki ga obravnava članek Na globoko. Ker globlje ne moremo kot v otroško srce!

General je vzel svojo zasilno obvezo in jo položil na vojakovo rano.

„Glej, dečko, tudi te kaplje so potrebne, da vzklije svoboda našemu narodu.“

„Potem, gospod poveljnik, — potem...“

„— Potem naj ne zavezujem rane, hočeš reči.“

„Da, gospod poveljnik.“

Na obrazih vseh, je ležala prijetno nasmejana zavest.

Generalov pogled se je utrgal nekam daleč, pa se spet vrnil in v njegovih očeh je ležala očetovska skrb.

„Morda — morda bo potrebna še večja žrtev, fantje moji. morda bodo rane še hujše, in ne bo nikogar, ki bi jih obvezoval, Toda pogum, junaki — Z nami je narod, z nami je Bog.“

Govoril je počasi, kakor bi tehtal vsako besedo.

„Zaklon — sovražni minometalec,“ je opozoril vodnik. Fantje so se sklonili. Med drevjem je završalo in se razklalo ob breg. Potem drugič, tretjič. Kakor, da išče nekoga, je sovražni minometalec sejal bombe po vasi.

General pa je stal, velik in silen kraj pota, na straži, s svojimi fanti. — Preko nagubanega obraza mu je legel nasmeh in v drobnih očeh se je ustavil prezir smrti, ki se je režala iz Črnega roba —

Krvavo je zatonilo sonce za Idrijsko Belo in na kamenju pred njimi je cvetela rdeča roža.

DOMOBRANSKE PLOŠČE

posreduje v nakup:

Slovenska pisarna, 6116, Glass Ave, Cleveland 3, Ohio, U. S. A.

Dušnopastirska pisarna, Ramón Falcón 4158, Buenos Aires

Uprava „Vestnika“, San Martín 20, Gral. San Martín, Prov. Buenos Aires

Correo
Argentino
Suc. Ched.
San Martín
Lib. Gral.

INTERES GENERAL
Concesión 4848

„Vestnik“ izhaja desetkrat na leto. Letna naročnina v Argentini je 20 pesov, v USA in v Kanadi 1.5 dolarja; za ostale pokrajine tej valuti primerno. — Za uredništvo in izdajatelja: Rev. Karel Škulj, calle San Martín 20, Gral. San Martín FCGBM. — Tiska Salguero, Salguero 1506, Bs. As.